

FOIA BELETRISTICA.

Este de două ori într'o luna, adică în 1 și 15 după c. v. în formatu de o cola și jumătate. — Atâtu manuscriptele, câtu și banii de prenumerațiune sê se adreseze la redapțiune, localulu acestei-a : **Strat'a poștei vechie nr. 1. etagiulu 1. nr. 96.**

Prețiulu de prenumerațiune pentru provinciile austriace : **la anu 5 fl. la 1/2 de anu 2 fl. 50 cr.**; pentru România și străinătate **la anu 7 fl., la 1/2 de anu 3 fl. 50 cr. v. a.** — Prenumeratiune la trei lune nu se primesc. — Manuscriptele nepublicate se ardu.

Anulu II. 1864.

Nr. 13.

Pest'a 1/13. Iuliu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

UNU SVATU.

de Georgiu Marchisiu.

premiatu cu doi galbeni.

„Et facere et pati . . .“

I.

Am avutu eu tata, mama, sorori, frati,
 „Carii peste tôte, 'mi erau amati ;
 Am avutu si-amanta, carei dese-ori
 „Flagamu cununa d'in suave flori,
 „D'in florile-amôrei, ce 'nfloriau pe-o vale,
 „Unde-a mea alêsa mi se ivià 'n cale,
 „Cu cosția négra, si cu crini pe fatia,
 „Cu budie rosate, pline de dulcétia.
 „Nu erà ca mine omu mai fericitu, . . .
 „Nu aveamu in lume mai multu de doritu.
 „Si candu astu-modu mie sôrtea mi-a surisu,
 „Me sentiamu in lume, ca 'ntr' unu paradisu.
 „Insa sôrtei, frate, nu e de-a te 'ncrede,
 „C' a gustà nectarulu pentru-acea-ti concede,

„Ca sê senti veninulu cu-atâtu mai amaru,
 „Ce va sê ti-lu dee in locu de nectaru ;
 „Te ajuta, 'n culme naltu sê te redîci,
 „Numai ca cu-atât'a mai de susu sê pici. — —
 „Si cu mine inca astu-feliu s'a 'ntemplatu,
 „Tôte ce avûsemu sôrtea le-a luat ;
 „N'amu parinti acuma, n'amu frati, neci sorori,
 „Nece cui cununa se 'mpletescu d'in flori,
 „Câci pre cei-a i duse môrtea cea crudela,
 „Ér' copil'a mândra fu, vai ! nefidela ;
 „Valea 'n care mie a vietiei flori
 „Mi cresceau, produce spini ucigatori ! . . .
 „Me persecutéza sôrtea, nu-mi da pace, —
 „Desperatu de tôte, nu sciù ce voiù face !!

„Pentru mine 'n lume nu e fericire, —
 „Ca viatia astu-modu, mai dorescu perire!“...
 Astu-feliu mi se plansa cu trei ani nainte

Unu amicu, unu june, cu triste cuvinte,
 Si mi-a mai disu inca : „dâ-mi, amice, svatu!“
 Eu, compatîmindu-lu, l-am imbarbatatu :

III.

„Daca crud'a-ti sôrte nu se mai asiédia,
 Daca nu-ti da pace, te persecutéza :
 Lupta-te cu dens'a, nu-i întorce spate,
 Sê scie, câ are cu cine se bate !
 Crede-mi, dieu, amice, cumca vei invinge,
 Si voiós'a-ti frunte làuru o va 'ncinge. —
 Sôrtea ce pre tîne te persecutéza,
 Sôrtea fie-cârui, déca-lu maltratéza,

Este ca unu cane, candu e furiosu,
 Care totu de-o data este si fricosu ;
 De ce fugi de densulu, de-acea te alunga,
 Pâna candu in urma totu va sê te-ajunga, —
 Ér' de stai cu densulu fatia, barbatesce,
 Se spârie 'n data si te paresesce. — —
 Lupta-te cu sôrtea, lupta-te, amice, —
 Vei vedè, câ éra vei sê fii ferice!“ — —

III.

Éta de atuncea trei ani s'au plinitu,
 Si eu cu amicu-mi ér' am convenitu.
 „Am acuma éراسي tôte, ce-am avutu,
 „Am gasîtu-'mi dice — totu, ce-am fostu perdutu.
 „P à t r i 'a prea scumpa mi-este m a m a, t a t a,
 „Ér' dulcea n a t i u n e 'n lume mai a m a t a ; —
 „Apoi Dieulu tôte da la celu ce cerè,....
 „Daca lucra omulu, de fôme nu pere!....

„Asta consciintia 'mi da fericire
 „Place-mi mie traiulu, ... nu dorescu perire!...

* * *

Astu-feliu fa, Romane, l u p t a - t e cu sôrtea,
 Num' asia 'i respinge de pe capu ti mórtea, —
 Numai daca sôrtei bravu te vei opune,
 Va fi stralucita ér' a ta natiune.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Misieliile descoperite.

de Georgiu Abrudanu.*)

I.

Suntemu pe strad'a unui orasiu insemnatu a Transilvaniei; nuorii cei desi, ce acoperiau ceriulu azuru, anuntiau unu viscolu mare; peste câte-va minute si incepù a suflà unu ventu, ce asemena unui orcanu, carc clătîna d'in radecina chiaru si àrborii seculari a padurei; dupa aceea venisa o plóia grandîósa cu nisce picature estraordenarie, tûnetulu si fûlgerulu se inschimbau unulu pe altulu, àerulu erà greu, innedusitoriu, natur'a intréga par' câ erà inversiunata, ... lâmpele abia 'si poteau respandî radiele sale mai departe de unu pasiu, stradele erau pustfe, credeai câ orasiulu intregu dórme somnulu dulce de diori de dioa, séu câ locuitorii au parasîtu loculu acest'a, cu tôte câ abia erau inca 9 óre sér'a.

Pe o strada strenta si intunecósa steteà in plóia o careta acoperita, nu departe de ea doi-insi, lipiti de pórt'a casei, inaintea carei-a steteà caret'a, — siopteau ce-va in secretu, si numai prin ajutoriulu radielor lâncede a lampei de pe parete, potemu cunósce, câ un'a d'intre aceste dóa persóne e barbatu, ér' ceca-l-alta femee.

— Se apròpie cine-va, disa femeea; — si amendoi se tràsera totu mai tare câtra parete.

In minutulu acest'a se si apropiâ unu barbatu, in sa se retrasa lenga pórt'a casei vecine, ca sê auda tôte secretele celoru doi de mai nainte, in sa fara ca sê-lu fie vediutu cineva.

— Apoi asia sê fie Todora, — grai barbatulu, — nu cum-va sê ne insielâmu in calculu!

— Ei domnule, eu rischezu asta-data fôrte multu, respunsa femeea.

— O sê te audu ce? dóra gràti'a lui Viorescu, si a familiei lui? n'ave frica! câti gâlbeni voesci?

— Dar' daca m'oru prinde cu fapt'a 'n mana?

— Vórba multa seracia, nu predà tempulu cu nimicuri de aceste; éta 20. de gâlbeni, daca 'ti va succede a-mi dà in mana pre domnisiór'a Irin'a, vei mai capetà pe atât'a, si daca ti-se va intemplà ceva reu: te voiu partîni... acuma in sa cauta-ti de lucru! pricepi-me?

*) In urmarea provocârii nóstre d'in numerulu trecut u. Georgiu Abrudanu prin epistol'a sa cu datulu 30. juniu s'a invoitu la publicarea acestui opu concursualu, care in privinti'a prelucràrii putienu ne lasa a mai dori, de aceea si fu laudata prin comisiunea critisatóre. Red.

— Apoi dara asia sê fie, incheiâ femeea.

Dupa aceea ea plecâ cu caret'a, ér' barbatulu remasa senguru.

* * *

Vre-o 40. de copile tènere si fromóse se asiediara lenga o mésa ascernuta in institutul domnei X... totu in acel'asi orasiu; ele dupa cina aveau voie buna, glume, gâciture urmau un'a dupa alt'a depe budiele acestoru àngere nevinovate, si numai câta odata, candu voiea si-o manifestau cu mai multa vivacitate, erau indrumate de dîdirectorésa intre mârGINELE bunei-cuvenintie.

Aceste erau elevele unui institutu de crescere, si tocmai candu gatara cin'a si se preparau de a-si rostî rogatiunile de séra câtra atotu-potîntele, — venisa servitórea la dîdirectorés'a cu scirea câ domnisiór'a Irin'a e pofîta prin cine-va.

O tènera abià de 16. ani se repedi la dîdirectorésa indata ce audi rostîndu-i numele. Acést'a a fostu Irin'a, si consocita de dóa eleve. mérsa pana la pórtã, de unde se reintórsa cu bucurie.

— Ce veste 'mi aduci dulceã mea? grâi câtra ea dîdirectorés'a.

— Servitórea nóstra Todor'a a venitu pentru mine; a sosîtu muma-mea, in sa, — continuâ cam superata, ea e morbósa.

— Póte va fi franta de caletoria.

— Nu sciu; ea me poftesce la síne.

— Acuma? in tempulu acestu rece si ploiosu?

— Todor'a veni pentru mine cu o careta acoperita.

— Nu potu sê nu 'mplinescu voiea mumei tale, cu tóte câ nu-mi place de feliu sê iesi d'in institutu asia târdiu; totusi daca muma-ta voesce a te vedè: bine, numai te 'nvelesce bine cu atare vesmentu mai caldu, si apoi te grabesce.

Dupa aceste o sarutâ, si o petrecù pana la pórtã.

Teodor'a erà in careta, Irin'a se asiediâ lenga ea, si placara.

— Teodora! de ce esci asta-di asia fâra voie? nici nu-mi graesci nimic'a, ... dóra mam'a...

— Ba, ea nu e tare morbósa, are dorere de capu.

— Venitu-a si tatalu meu?

— Ba!

— Frate-meu dóra nici nu scie inca despre venirea parintiloru mei?

— Nu credu sê scie.

Cu tóte ca Teodor'a aveà datina de a vorbi multe, asta-di erà tacuta, si numai peste câte-va minute recepù Irin'a de nou:

— Candu au sosîtu ei?

— Abià de o jumetate de óra.

Conversarea, nu se mai continuâ. Caret'a se opri si Irin'a se cobori d'in ea cu iutime grabindu spre imbratisierea mamei sale; in sa câtu fu surprinsa, candu se aflasa in locu strainu!... nu voia sê dee crediementu ochiloru sei, nu se potea orientà de feliu....

— Unde suntemu? intrebâ cu spàima de Teodor'a, carea remasa in careta.

— In loculu celu mai bunu! i respunsa o vóce barbatésca in intunereculu noptii.

Carausiulu la demandarea Teodorei plecâ; iar domnisiór'a Irin'a cu unu tipetu cadiù la pamentu, o mana barbatésca o sustienù, ér' ea nu mai potù grâi unu cuventu de uimire.

— De ce tremuri dulceã mea? nu te teme, aici esci in locu síguru, disa barbatulu voindu a o mangaè...

— In câtu adeca — tunâ o alta vóce barbatésca — se póte numi síguritate de a fi in manele unui bandîtu si omu de nimic'a;... si dupa aceste iute se apucâ cu o mana de grumadii barbatului primu, pre care-lu vediurâmu mai nainte standu in plóia totu lenga acéstã pórtã cu o femeie, cu Teodor'a, — si-lu aruncâ in mediu-loculu stradei — in imala (tina.)

— Tunetu si tresnetu! ce? spionu? sberâ trentîtu, ast'a poftesce indestulire!

— Eu sê-ti dau tie? tie? unui bandîtu, raptoriu de onóre, ruinatoriu de moralitate!? Carate de aici, altu-cum o patiesci cu mine!

Avanturiosulu vediendu câ si-a datu de omu, s'a si caratu, jurandu câ va fi resbunatoriu.

Barbatulu celu strainu intrebâ de Irin'a cu unu tonu rogatoriu:

— Domnisióra! unde locuesci?

Ea abià si-a potutu spune locuinti'a; plecara deci intr' acolo, si numai dupa o pauza lunga venisa Irin'a la ori, si grai cu unu tonu dulce câtra barbatulu necunoscutu:

— Domnule! m'ai deobligatu pana la mórte; Domni'a ta mi-ai redatu viati'a.

— Nu mie, ci provedîntiei ce esci ai de a multiami câ descoperii acestu planu trãvolescu, eu mi-am implixîtu o datorintã placata.

— Oh eu numai acuma sentescu câ s'm o creatura debila; eu nu te potã remunerã domnule, ca nimica.

— Fii numai in limisce, invelit in mantéa acést'a sê nu te recesci... stai me! cu careta! Carausiulu care trecù pe lenga ei, la cuvintu

tele aceste opri caii, si dupa-ce a intrebatu : unde sê mâne? a plecatu câtra institutul de crescere.

— Potu sperà câ voiu sci numele aperatorului meu? grai Irin'a tocmai candu ajunsera la institutu. — Strainulu nu i-a respunsu, dar' se poteà observà pe fati'a lui, câ avantur'a acêsta i-a sternitu in peptu o suvenire dorerósa, dupa aceea a suspinatu, si s'a sentitu in câtu-va mai usioratu.

Intru aceste pórta institului fu deschisa, si Irin'a dupa unu complimentu de curtoasitate, urmâ servitórei pe trepte 'n susu, câta odata se uità inderetru, ca si candu nici acuma n'ar fi in siguritate. Peste cate-va minute erà in bratiile dîrectoresei, 'i povesti tóte câte i s'au intemplat, dandu o cîrgere libera làcrimeloru sale. Dîrectorés'a nimita de cele audite, o-a molcomitu cu cuvinte parintesci, s'a detiermuritu in sa a demascà temeritatea acést'a neaudita, si innainte de tóte pre Teodor'a a o dà in manele justítiei.

Irin'a s'a culcatu, dar' n'a potutu adormi; a tremuratu si fantasatu, in totu minutulu sentià o mana barbatésca pe spatele ei, vedeà cutite sangeóse indreptate câtra peptulu ei, cu tèmere 'si ascundeà capulu sub acoperementu, si asia petrecù tempulu, pana candu abia pe la 3. óre dupa mediulu noptii, adormi.

II.

In ospetari'a „La Leu“ siedeau lenga o mésa câti-va teneri in tacere afunda, arare-ori 'si atîngeau pocalele.

— Bratescu! grai unulu d'intre ei, nu potu suferi pocalele pline, candu-va le goliai pâna 'n fundu.

— Nici asta-di nu-su mai leneosu decâtu atuncea, ce o si documentezu in fapta, — fu respunsulu bine argumentatu.

— Acusi eramu sê credu, contînuâ primulu, câ nu-ti mai place vinulu.

— Nu me despartiescu de elu pâna sum viu, afirmâ Bratescu.

— De tine mi-e dragu, ori in cóce ori in colu, tu esci inimic societâtilor joviale, — disa primulu, laudandulu pre Bratescu; in sa — grai câtra ceia-l-alti, de ce sunteti asia somnorosi? pe unu Ddiu, as'a e misiella, câti'a-insi, si nu sunteti capaci a goli buteliile aceste. Luati pocalele 'n mana: sê traésca amicii!

— Sê traésca! resona ceia-l-alti.

— Sê traesci si tu frate Viorescu, grai unu teneru belu, care pâna atuncea siedeà tacutu.

Pocalele venira 'n miscare, buteliile se goliau, iar' pe fati'a tèneleroru se poteà observà o vivacitate mai mare decâtu mai nainte cu câte-va minute.

— La toaste si eu vreu sê fiu de fatia! grai unu óspe nou venitu. Acest'a a fostu baronulu Petrescu.

— A lui sê fi! 'lu salutâ Bratescu, mei tu te 'nsotiesci cu diavolulu.

— Se póte.

— Asia-e, altu cum in tempulu acestu plosu ai siedè acasa, — contînuâ Bratescu.

— De-asi siedè acasa, unde az remanè aventurele?... Jean! Garçon! ada-mi apa! — acù veni mai aprópe, si-'si desbracâ mantéo'a tînósa si udata, dupa aceea a inceputu a se spelà.

Societatea 'ntréga se uità la baronulu petatu de imala pana la urechi.

— Baróne, incepù Viorescu, tu precum vedu, amesurasi largimea cutarei strade.

— Blâstemu! strigâ baronulu furiosu, las' câ-i sucescu grumadii.

— Cui? cui? intrebara toti cu curiositate.

— Hm! unu carausiu manà caii pe o strada ca unu nebunu, si eu, voindu a-i feri d'in cale, am alunecatu, si...

— Si te-ai aflatu in mediu-loculu imalei, 'lu intrerupsa Bratescu.

— Precum me vedeti! in sa nu face nimic'a, Jean! inca dóa butelie d'in vinulu celu mai bunu.

— Ei fratiloru, grai unulu cascarindu somnorosu, noi contînuâmu asta-di unde am lasatu cu trei septemane mai nainte.

— Asia se si cade, afirmâ Bratescu, a fi solidi de trei septemane, e multu, cu tempulu inca ne-am si desvetià, acù dara incèpemu de nou.

In momentulu acest'a intrâ unu teneru in naltu, belu, seriosu, si cufundatu in cùgete. Cautatur'a lui se opri pe baronulu Petrescu, care in data si intórta fati'a intr'alta parte. Cu o „buna sér'a“ rece salutâ pre cei presînti, sediù la alta mésa si dupa ce trecù iute peste tarif'a de bucate, 'si cerù ceva pentru cina.

Tenerii se uitara curiosi unulu câtra altulu, ca si candu ar dice: vedi ce omu escentricu! — dupa aceea vorbira despre intemplâriile mai insemnate a dilei; unulu: câ a absentatu la o „convenire“, altulu: câ a repasitu dela o victoria sígura, toti vorbira eâta ceva, numai baronulu Petrescu erà tacutu.

— Dle Petrescu! incepù escentriculu dela ceea-l-alta mésa, de ce nu-ti povestesci si DTa

avanturile de asta-di? credu câ ne-ar interesâ pre toti.

Baronulu sari de lenga mésa, a venitu in furia, a rositu ca raculu, si-a deschisu gur'a ca sê-lu injure pre cutediatoriuulu acest'a, in sa de veninu numai atât'a potù dice: Domnulu meu!

— Ertare! eu numai am cugetatu, ... responsa escentriculu cu flegma, pôte ai avutu astadi ce-va aventura?

— Ba! disa baronulu, si cu aceea iara si ocupâ loculu.

— Ast'a e ceva estraordenariu, grai Bratescu cu o combinare fundata, Rotarescu (escentriculu) totusi trêbue sê se intereseze de ceva, câci pe candu elu are datîna de a fi indiferente, rece, sangele lui astadi ferbe, si limb'a i s'a deslegatu; si tu barone Petrescu — intorcandu-se acuma câtra acest'a — sê te fii imbetatu asta-di fâra mine?!

— In adeveru, contînuâ Viorescu, si eu me miru de stramutarea acést'a a lui Rotarescu; pe onóre! eu asi mai cere inca 10. butelie de vinu, daca elu ni-ar povestî numai un'a d'între avanturile sale!

Observarea acést'a fu urmata de unu hohotu grandiosu.

— Ar fi dauna, responsâ Rotarescu, sê-ti mai faci atâte spese, câci povestea mea ar petâ urîtu pre unulu d'între voi.

Cuvintele aceste adûsera in miscare pre toti tînerii, furiosi aruncara de sub sîne scâunele, si erau gat'a spre atacare.

— Ast'a e vatemare pentru toti, disa Viorescu maniosu, séu spune-ni: la cine tientescu cuvintele tale.

— Asta-di n'am voie sê vi spunu.

— Da! pentruca esci misielu, responsa celu de mai nainte.

— Hotiule! strigâ Rotarescu, vedu câ nu tu, ci vinulu vorbesce d'in tîne.

— Hah! eu si hotiu? cine a cutediatu a o dice ast'a lui Viorescu? tunâ acest'a furiosu, si se uita 'n giuru sê gasésca ceva, cu care sê dee in capu la Rotarescu.

— Afara cu elu! sberâ societatea intréga.

Viorescu in sa reculegandu-si cugetele sale, grai cu o detiermurire seriôsa:

— Sê nu ve miscati d'in locu! cu mine va avè de a face celu ce se va atînge de elu.

— Elu ne-a vatematu urêtu, erûpsa Bratescu.

— Dreptu ai! mormaira toti.

— Ce sciti voi? incepù Viorescu a-i dogeni,

— fiti voiiosi! beti! cele intemperate sê fie uitate pentru asta-di.

— Dóra nu te vei retrage? intrebâ unulu filosofandu.

Viorescu s'a uitatu cu unu despretiu câtra celu ce puşa intrebarea acést'a; si dupa ce-lu intrebarea mai multi asemenea, paresti ospetari'a cu o sumetia, asîgurandu pre amicii sei, câ elu nu va aduce rusine asupr'a lor.

Peste unu patrariu de óra pornira toti care 'n câtrau.

III.

O familia nu pôte avè bucuria, placere atâtu de dulce, ca bucuri'a de revedere dupa o absîntia mai lunga. Copilulu in bratiile mamei sale prea iubite 'si affa realizatu visulu seu celu dulce, fericirea ori nefericirea si-o povestescu unulu altui-a, încrêderea cea sêncera, ce domnesce intre membrii familiei, contéza totu-déuna la o compatimire adeverata; parintii traescu numai pentru fericirea baetilor, 'i imbratisiéza cu caldura, 'i àpera, si 'i padiescu de tôte relele ca tocmai tesaurulu celu mai pretiosu a lor.

Cu dóa septemane dupa cele intemperate o affâmu pre famili'a dlui Viorescu intr'o asemenea pusetiune. Betranulu Viorescu ascultâ cu multa atentiuone cuvintele ficeei sale, a Irinei, proptîndu-se de unu scaunu, si erâ ocupatu de cûgete seriôse; iar' tenerulu Viorescu, fiulu lui, pre carelu vediuramu mai nainte in ospetari'a „La Leu,” amesurâ cu pasi mari lungimea chiliei.

— Mane, grai betranulu séu inca asta-di voiu face despusetiuni pentru citarea Teodorei la Tribunalu, trêbue sê o aflu ori unde s'ar fi ascunsu.

— In diadaru! dulce tata, disa Irin'a, dómni'a directorésa le-a facutu tôte câte i-a fostu cu potîntia, politi'a totusi nu o descoperi.

— Eu asi dori numai sê dau de urm'a bandîtului celui misielu, contînuâ tenerulu Viorescu cu focu, — cunósce-l-ai? intrebâ de sora-sa.

— Oh Dómne, cum sê-lu cunoscù, candu nici nu l'am vediutu, câci erâ intunereod, ca la mediulu noptii.

— Dar pre barbatulu celu bravu, care te-a mantuitu? intrebâ mama-sa.

— Pre acél'a l'asi cunósce dulce mama, si d'intr'o mie de barbati, cu tôte ca abià am cutezatu a me uitâ in fatia la elu, numele, cu tôte câ l'am intreatu, nu mi-l'a descoperitu.

— Ce modestia! eschiamâ tenerulu Viorescu

cu cantatura fulgerătoare. Hah!... eu trèbue sè-lu descoperu pre alu meu. Pre unu Ddiu, elu se va retienè de a me mai vatemà, pana candu voiu fi capace a strenga de sabia!

Tata-seu l'a molcomitu, dandu-i sè pricèpa, câ despre aceste se voru svatui mai târdiu.

* * *

Tempulu celu desfatatoriu de primavéra a chiamatu pre micu si mare, fericitu, nefericitu, avutu si seracu la àeru liberu d'in nedusial'a chiliei. Strad'a de frunte a orasiului gemeà de multimea ómenilor, cari facura o preumblare pe la 12. óre la média-di. Trasure elegante, domni si dómne inundau piati'a si stradele de frunte, in câtu abià poteai misicà de ici pâna colo ca sè nu fii sîlitu a stà in locu câta unu minutu, si a feri d'in cale. — Tempulu acestu placutu a induplecatu si pre famili'a dlui Viorescu a face o preumblare prin cetate, cu atátu mai vertosu, ca apoi peste a óra sè póta luà parte la concertulu, ce-lu dedù tènèr'a artista romana, domnisiór'a Circ'a in sal'a cea mare a gimnasiului. Ah! câte fetie 'ncantatóre, câte flori plapande si totu atâtea sperantie a natiunii poteai observà in sal'a de concertu; si intru adevèru, orasiulu acest'a se póte mëndri cu fromseti'a fromóselor, câci atât'a intielegintia, atâti'a fii si fice brave abià vei potè aflà in atare orasiu romanescu ca tocmai aicea.

Arculu tènerei violiniste a produsu d'in lemnulu celu uscatu nisce sùnète mistice, suave, cari daca le audi, te repescu in imperati'a fantasiei, unde inim'a, spìritulu 'si afla o multumire, o mangaere dulce, si fericire nespusa. Se poteà vedè pe fati'a fiecârui ascultatoriu o miscare via la tóte bucâtile romanesci, dar' mai alesu la „Carneva-

lulu de Bucuresci“ erupsa in placere via publiculu intregu, numai unulu, unu tènèru belu, palidu, proptîndu-se la parete lenga ferésta aprópe de bin'a artîstei, se vedeà a nu se interesà de tóte aceste, ochii lui erau ficsati la publiculu celu numerosu, cautà cu deadînsulu pre cineva intre ascultatori, cautatur'a lui de si se oprià la fie-care romanca, o admirà, ca o fromsetie rara, séu atare pictura clasíca, — totusi nici un'a nu l'a potutu aduce in miscare, nici un'a nu l'a interesatu.

Acest'a e Rotarescu, escentriculu, precum 'lu numira amicii sei in ospetari'a „La Leu“; — elu a patîmitu, inim'a lui erà franta; in sa de ce? nu scià nimenea.

Tènèrulu Viorescu, indata ce l'a observatu pre Rotarescu, s'a scolatu de lenga Irin'a, si s'a repeditu la densulu tredindu-lu d'in cùgetele cele serióse ale sale. Irin'a l'a petrecutu cu privirea pana candu vediù câ se opresce lenga Rotarescu, ce i-a casiunatu oresi-care surprîndere. Cu bucuria se 'ntórsa câtra tata-seu, 'i siopti ceva la ureche, si in minutulu acel'a amendoi se uitara intr' acolo, Rotarescu scósa o bileta de visîta, si o predasa lui Viorescu, care apoi indata si parasí sal'a.

Irin'a acuma erà mai multu ocupatu cu fati'a cea interesanta a lui Rotarescu, par' ca ar pricepe suferintiele si amarulu acestui-a, si daca ochii lui se perdeau câta odata câtra Irin'a, ea sentià o vivacitate neindatînata, inim'a-i bateà mai iute, si n'a avutu atât'a potere sè-si póta tainui confusiunea.

Concertulu se fini, si públiculu parasí sal'a intre aplause sgomotóse.

* * *

(Va urmà)

Eramu ferice...

Eramu ferice, siedindu odata,
Copila blanda, pe bratiulu teu,
Vedeamu in ochi-ti amóre drépta
Saltà 'n placere totu sentiulu meu.

Priviamu cu plâcuri la mandr'a-ti fatia
Si cu sarutâi tu me tractai,
Si bétu cu totulu de-a loru dulcétia
Pe bratiulu móle me leganai.

Traiamu prea dulce, cu desfatare,
Nici idei n' aveamu despre doreri
A ta amóre cu farmecare
Candu 'mi dedusa mii de placeri!

Dar' ah acuma tóte sborara,
Fiintia crudo tu me 'nsielasi;
Credînti'a junei e fórte rara...
Unde e astadi ce ieri jurasi?!

A tale budie impurpurate
 Imbéta p' altulu cu-aloru nectariu ;
 Ochii ce vérsa radie 'nfocate
 Nu-mi mai tindu alta decatu amaru !

Deci spune-mi, spune-mi, seducatóre !
 Nu-ti este frica de Domnedieu ? !
 Consciintia-ti nu e mustratóre ?
 Nu-ti este mila de plansulu meu ? !

Joane Badescu.

Nu mai este procesu de despartire.

(Traducere d'in novelele lui L. Beöthy.)

Daca cei ce citescu titlulu susamintitu alu istorioarei acestei-a, suntu ómeni nensurati séu fete nemaritate, de síguru voru cugetà asià: Multiamita Domnului, cã nu mai este procesu de despartire! De ce sê si fie! daca eu m'asi maritã — dice femeea — si daca mi-asi potê capetã o sotia — dice barbatulu — nu mi-aru mai veni a minte sê începú procesu de despartire! pentru ce m'asi si despartí?! Divortiulu nu sémena óre câtra aceea, candu atare pareche fericita intra prin pórt'a cutãrei case fromése, si privindu tóte chiliele d'in ea, tóte le afla multiamitóre, incantatóre, — candu apoi s'a saturatu de-a locui in chiliele acele aflate in tóta privinti'a de indestulitóre, nepotendu sê iésa prin pórt'a pompósa — se pune sê iésa pe usi'a cea mica din deretru. Si intreba-ta de cine-va, pentru ce a parasítu cas'a cea fromósa? respunde: in tóta dio'a am capetatu trócna, si tusa asi-nãla brrr! bine cã o-am potutu parasi.

Insa déca cei ce citescu titlulu scrisu de asupra, suntu barbati, — se voru aflã dintre ei, cari voru eschiamã asia: ce?! procesu de despartire sê nu mai fie?! Chiaru nici n'ar mai lipsí alt'a, numai sê nu te poti desparti de sotia, de acu inainte! Cum se póte feri omulu insuratu de ide'a acésta unica mangaiatóre! Déca me maniu, chiaru pentru aceea me despartiescu acu indata! Numai voiú sê citescu mai nainte istoriór'a acést'a dar' déca nu e citata d'in co-dice, ci va fi iesitu numai d'in creii cutãru poetu nebunu! Aci se incepu istori'a.

Motto: „Pan' la mórtea mea! Pan' la mórtea ta!
 Di mai bine: pana mané! . . .“

(Vörösmarty.)

Vechiulu castelu a Szikraesciloru erã blastematu, si blastemulu acel'a zace pe densulu aprópe de-o suta de ani.

Cine a potutu sê fie atãtu de reu la súffetu, ca sê-lu blãstemé? si pentru ce l'a blastematu? pâna in dio'a de asta-di nu o scie nimenea, nici invetiati, nici adormecatorii de anticítate, nici teologii, in sa nici altii!

Si blastemulu erã acést'a:

Fie-care proprietariu alu castelului d'in restempulu acel'a poteã fi síguru, cã ducandu-si sotia acolo, — paradisulu casetoriei se va' p'eface in iadu. Ori barbatulu se despartia de muiera, ori muiera de barbatu; barbatulu se sinucidea, ori muiera saria in Dúnare etc. — si nime-nea nu scia caus'a acestei-a. Numai unic'a pareche deveni in anii d'in urma atãtu de fericita dupa atãti-a ani, in câtu poteai dice despre ea: acesti-a in adeveru sunt feri-citi! de acesti-a nu s'a prinsu blastemulu.

Parechea acést'a fericita erã: Adalbertu Szikray si sotia s'a.

Castelulu Szikraesciloru in care locuia susamintit'a pareche fericita, erã asediatu tocmai in mediu-loculu satului, asemenea numitu; fatia cu acést'a steteã modestulu cortelu parocialu de-a lãturea lui cam la vr'o 100. de pasi ospetari'a de frunte a satului „la Ursulu albu“ in sioprulu carei-a se véri o careta rupturósa de drumu, cu trei cai gãrbovi inca nedesprinsi, d'intre cari unulu se improptísa de ruda, ca sê se resufe. In restauratiune dóa persóne imbracate intru unu modu desclinitu se recoriau cu vinu mestecatu cu apa.

Un'a d'intre persónele aceste e barbatu, ceea-l-alta femea. Dóa figure deosebite; barbatulu e atãtu de 'naltu, câtu trebuia sê se plece ne'nterruptu sub grindele salonu-lui, femeea in sa erã de statura atãtu de mica in câtu cutare germanu intreprindietoriu ar fi potutu-o angajã de primadonn'a lui „Kiss Józsi“ pentru aren'a de Buda. Tocmai asia li se siedea langa o-l-alta, ca si unui jocatoriu de cârti in „halber zwölfé“ candu gusta regele d'in verde, si-apoi de desuptu apare assulu de ghinda.

— O respetiescu, angerulu meu, incepú barbatulu, moindu-si „zwibak“-ulu in vinu mestecatu cu apa, tor-nandu mai intaiu in gur'a-si deschisa dupa regulele cuye-nintiei numai sfarimaturele uscate a „zwibak“-ului; o repetiescu, cã am banuili fórté basate! acestu flengariu afurisítu n'a potutu sê se insóre asiã iute; aceea, pre carea o tiene in castelu, nu póte sê-i fie numai amanta.

— Oh, de ar fi asiã Mateie! blaterã femeea mica, scotiendu d'in posunariulu seu nesce bucãti de saharu de-stulu de mangitu si aruncandu-le in vinu, nu se póte sci: voitu-a sê-si indulcéscã vinulu, séu voitu-a sê spele saca-rulu remasu dela caf'a de demanétia?!

— Asia va fi, si nepotielului Adalbertu Szikrai i-vom dá drumulu d'in castelu chiaru in poterea testa-mentului! En gusta un'a, Emerentia.

— In data, numai pâna ce mi-se topesce sacarulu. Ce pretiu póte se aiba dominiulu Szikraesciloru?

— Unu pretiu de câte-va sute de mii. O nimica in-tréga! in sa acum ni-aru prinde fórté bine. Acu in sa in-ante de tóte trébué sê sciricimu: óre Adalbertu Szikrai e casetoritu dupa lege? ori ba? acést'a d'in urma 'mi vine fórté sê o credu! Déca inse d'in intemplare ar fi totusi casetoritu, suntemu perduti; in sa daca femeea aceea nu-i este numai amanta, mané incépemu indata procesu in contr'a lui. Puntulu a cincilea d'in testamentulu repausa-tului frate vitregu a-lu meu, suna asia: „Castelulu Szi-

kraiesciloru si dominiulu totu de acel'a-si nume 'lu lasu nepotului meu Adalbertu Szikrai sub condițiunea, daca se va insora in decursulu a loru 30. de zile; de orece nepotulu meu Adalbertu Szikrai e unu vagabundu, jóca in cârti, e betivu, insiéla si rapesce femei, ducléza, nu umbra la biserica, pre fete le nebunesce, face datorii, emite cambie, dar' nici candu nu le solvesce, ma inca-si bate jocu de ómenii de omenia, — de arestulu detorasiloru nu-i pasa, nu cítesce cârti, fuge dupa fete, face lucruri netrebnice, nu invétia nimicu folositoriu, pre femeile fromóse le saruta, — etc. etc. etc.; de aceea postescu, ca, numai sê se lese de smintele si peccatele sale, sê 'si càpete minte si sê se insóre, dar' inca in 30. de díle; càci la d'in contra dominiulu Szikraiesciloru va se fie a fratelui vitregu alu meu „Mateiu Úrgefý.“ D'in aceste poti vedè, dulcea mea Emerentia, cà avemu cauza fondata pentru a pandi in secretu castelulu.

— Asia e.

— Pentru aceea dara, sê grabimu la castelu incognito, de acolo la paroculu localu, care va sê ne infórme mai pe largu.

Ei pornira.

Castelulu erà aprópe de „Ursulu albu,“ unde erà incortelatu Dlu Mateiu, cu dóm'n'a Emerentia. La càpetulu castelului se intîndea ó grádina pompósa in stilu anglezu, in mediu-loculu càrei-a erà unu pavilonu de placere pe optu stélpi.

Spionii nostrii 'si luara ó pusetiune atátu de norocósa intre tufele ce impresurau pavilonulu acest'a de placere, in càtu nici gradinariulu nu-i observá, si Dlu Mateiu pentru aceea aflá in acest'a unu norocu, de óra ce asia fu mantuitu de ó neplacere: de a daru ceva servitorului.

Gradinariulu betranu asiedià nesce vase de flori in giurulu stelpiloru pavilonului, intrè aceste se cugetà cu tonu innaltiatu, dupa datin'a teatralistiloru, candu au de a monologisà.

Era monologulu constà d'in astfelu de vórbe: „Dragulu meu Leanderu! pre tine te punu langa rugulu acest'a, de óre-ce mari'a sa dóm'n'a asia mi-a demandatu; in sa pentru aceea nu te superà pentru cà mari'a s'a domnulu éra te va aduce la vechiulu locu de mai nainte, chiaru numai pentru cà acest'a nu-i va placè dómnei; éra tu scump'a mea stigmatia, acumu-ti redobendesci libertatea, pentru cà in tóta dio'a asurdiesci pre dóm'n'a; in sa te sfatuescu, sê sbori omenesce, càci sum convinsu cà domnulu 'mi va demandà mane, ca in loculu teu sê prindu siese stigmatie, trei pitigusie, si patru vrabie, pentru cà domnului meu fórte i placu pásérile mari la gura, chiaru si de aceea, pentru cà dóm'n'a nu le póte suferi cu cantarea loru alarmatóre. Éra tu capu de cane, cara-te depe perin'a ast'a de metasa, pentru cà de adi inainte capaulu domnului 'si va plec'a capulu pe ea!“

In decursulu acestui monologu tufele in florite se clatinara, si pe pragulu pavilonului aparù ó dómna incantatóre de statura amazonica, asi díce, cà erà nimfa silvana, daca asi fi vediotu candu-va nimfa silvana.

Se opri in pavilonu si cautá giuru impregiuru.

— Nebun'a aceea de stigmatia nici acum'a nu e eliberata? incepù dómna, incretiendu-si ochii frumosi, incátu sprincenele ei respandíte peste ei mai se intrunira.

— Chiaru acuma voiescu a ó eliberà.

— Dar' iubitul meu catielasiu, micutiulu Medor, unde-e?

— Me rogu dómna, l' am legatu cu lantiulu de castancu.

— Pre Medor? pre canele micutelu alu meu?!

— Domnulu mi-a spus, cà e unu animalu periculosu. Si mai adeuna-di a ruptu pèteculu celu mai frumosu d'in gub'a nóa noitia a unui cersitoriu.

— Asia-i trèbue, pentru ce cersiesce cu guba nóa! Dara blastematulu acest'a de capau ce cauta pe perin'a acest'a?

— Acel'a pauséza acolo d'in demandarea domnului, pentru cà ieri s'a portatu fórte bine la venatu. A sternitu trei iepuri, doi sióimi si ó toconitia, cari ajúnsera tóte la pusica.

— Ce idea! — indata gonesce de-aci capaulu acestu necrescutu, si ada in loculu lui pre catielulu meu. Dara oglind'a acest'a cine a pus-o fatia cu usi'a?

— Eu, me rogu, pentru cà asia mi-a demandatu domnulu.

— Dar' apoi cine e domnu in casa?

— De ó parte dóm'n'a, de alt'a domnulu — innainte de tóte in sa domnulu nici decátu.

— Dara divanulu pentru ce l'ai mutat d'in locu?

— Mari'a s'a mi-a demandatu.

— Dar' cine e domnu aici?

— Parte mari'a t'a, parte — — —

— Nici ó parte!! Ada-mi sugárele d'in salonu.

— Domnulu a aflatu de bine ieri, cà sê-ti arunce sugárele peste ferésta.

— Ce?!... Ah, asta-e totusi prea multu!!... Pune siéo'a pe calu! voiescu a calari.

— Mari'a s'a a aflatu de bine a-ti vinde calulu ieri!

— Calulu meu? pre Norm'a?

— Pre Norm'a.

— Medoru in castancu, ér' Norm'a in man'a jidanului!!

Ah!...

— Nu-te frange mari'a ta asia tare! Resbuna-te; de esemplu: éca flint'a cea mai placuta a domnului. Dacami demandi mari'a ta, indata ó aruncu in fantána.

— Fórte bine! — Arunca-o in fantána.

In decursulu acestui díalogu spionii ascunsi langa tufe s'au portatu asia de bine, incátu si resuflarea si-ó retenura.

In sa dupa finea díscursului Dlu Mateiu nu se potù retienè, sê nu faca ó observare. Elu siópti la urechi'a Emerentiei cuvintele urmatóre, in sa asia càtu afara de noi, nu le-a auditu nimenea:

— Emerentia! eu incepu a desperà!

— Pentru ce?

— Sum silitu a crede, cà acesti-a in adeveru sunt barbatu si femec, de óre-ce in tóte sunt contrari unulu altui-a!

— Dreptu ai, Mateie! caus'a nóstra nu sta prea bine. De mi-aru fi baremu vinulu aci!

Apoi tacura si se trásera éra-si la locu.

(Va urm.)

F O I S I O R A .

Abusările la noi.

Sperezu, că on. cetitori si cetitoare a jurnalului „Aurora“ nu-mi voru luà in nume de reu, daca in legatura cu articolulu d'in numerulu trecut „Literatur'a Romana“ 'mi aredfcu cuventulu de nou in contra unui reu ce s'a incuibatu de câtu-va tempu incóce nu numai in peptulu asia numitiloru siarlatani, ci si in unoru barbati, cari pana acuma celu putieniu in publicu nu erau petati.

Asi tacè si eu, precum au tacutu altii mai multi, si n'asi versà oleu pe focu, daca asi vedè. câ reulu acest'a remane totu in unulu si acel'asi stadîu, inasa de órece numerulu loru cresce d'in di ce merge încâtu vedindu faptele loru infernale, fiecare romanu trêbue sè sentiésca o dorere adenca, — 'mi tienu de detorintia ca romanu si ca unulu, ce se interetèza de binele comunu alu nostru a pasi in naintea publiculu intregu in contra a b'usuriloru ce se facu necontentitu sub mantéo'a de „scopu natiunalu“ „filantropicu“ „ajutorarea studintiloru“ „a dearsiloru“ etc.

Cumca ajutorarea tenerimei studiöse, lipsite de mediulöce materiale, — colectele pentru scopuri filantropice, séu nátionale, sunt totu atâte fapte nobile si demne de recunoscentia publica, — o recunosc, si o recunósce cu mine d'inpreuna fiecare romanu binesemtoriu; ast'a nu ó trage nimenea la indoiéla, ci d'in contra fiecare e convinsu despre adeverulu, câ chiaru este de lipsa neapérata, ca cei ce potu, fâra vre-o scaderò visibila sè se unésca intr' unu cugetu de a contribui ori-câtu de putieniu pentru innaintarea binelui comunu; câci numai cu poteri unite, proptîndu úmeru laúmeru se potu face acele, ce nu le potu face persóne sínguratfice.

Intru adeveru, astu-feliu de esemple fromöse, si demne numai de nisce inime nobile, potemu aretà si noi romanii d'in mai multe pârti a tieriloru locuite de romani, spre adeverire e destulu ca sè amintescu numai „Reuniunea femeiloru d'in Brasiovu“, Reuniunea „dómneloru romane d'in Lugosiu“, „Asociatiunea Transilvana“ si altele mai multe, cari tóte se aredicara d'in colectele si daruirile senguraticiloru, — si apoi sè ne inchinâmu cu totii innaintea acelor'a, carii aceste si asemene intreprinderi le sprigionescu, le ajùtora, séu le povatuescu.

Aceste si mai multe asemenea, la urdirea loru se provocara la sentiulu natiunalu a fiecarui romanu. Si bine au facutu; câci multiamita domnului! ele s'au infiintiatu si sustan si pana astadi; si óre pentru ce?

Pentru cá atátu Presiedîntii si membrii séu membrele Comiteteloru, Comisiuneloru au fostu cu conseiintia, cu inima si sentiulu curatu, candu primira o atare sarcina pe umerii loru, si ce e mai de frunte, atátu despre lucrările loru anuale, câtu si despre starea materiala a loru au datu si dau si acuma socóta pública, ca asia parte publiculu intregu, parte contributori sè véda apriatu: este óre demna atare reuniune de sustienutu? ori ba?

Socót'a si control'a pública imprumuta fiecarei societâti, séu Reuniuni publice o védia poternica, încrédere, si indestulire; de aceea, provocările acestor'a spre

contribuire, si ajutorare, le subscriu totu-déun'a cu inima curata, ba indemnu si pre altii la asémenea fapte, reflectandu la „sentiulu loru natiunalu.“

Insa, dómne sante! câte colecte „pentru scopu filantropicu“ „scopu natiunalu“ „ajutorarea studintiloru lipsiti“ am vediutu eu in mane private, séu tramise la fiecare persóna in epistole, séu publicate in jurnalele nóstre, fâra ca sè se fie facutu candva socóta in naintea respectiviloru, séu (daca provocarea s'a facutu si prin jurnale) innaintea publiculu in jurnale!

Acesti-a innaintea mea si in naintea fiecârui romanu si-a perdutu tóta încréderea! Provocările loru la „sentiulu natiunalu“ la „sentiulu de romanu“, sunt totu atâtea mediu-löce dejositóre de caracteru, câci sub mantéo'a acestoru cuvinte farmecatóre ei insiéla publiculu, insiéla natiunea intréga, intrebuintiandu banii adunati spre scòpurile sale poprie, fâra ca sè participeze vre-unu cruceriu d'in ei spre scopulu meritulu!

Sè nu cùgete cineva, câ vorbescu d'in pasiune privata, d'in ura, séu numai asia d'in ventu, nu, on: cetitoriule! ci d'in esperiintia, d'in convingere, si d'in fapte, ce le-asi potè aretà cu dégetulu in totu minutulu; le spunu numai in genere, si condemnu tóte abusările ce s'au facutu si se facu cu numele celu fromosu de „romanu“, si cu sentiulu „natiunalu“; nu anumescu aci nici o persóna, pentru câ nu voescu a abusà cu licienti'a si dreptulu publicitâti, demascandu misieliile „persóneloru“, — cu tóte cá asi avè dreptu de a-i provocà pre respectivii la socóta pública pentru tóte bálurile arangeate sub mantéo'a „filantropica“, pentru tóte cârtile típarite si netíparite (si de aceste sunt) cascigandu prenumeranti pentru infiintarea biblioteceloru, ajutorarea studintiloru, aredfcarea monuminteloru si altele mai multe.

Unele abusári ca aceste contribuescu fòrte multu spre dejosirea caracterulu, spre demoralizare si insielare, — ba ele aducu si mai multu reu, câci împèdeca mediulöcitu latirea culturai poporale spre daun'a natiunii intregi! inveninéza sentiulu de onóre, si ruinéza crèdetulu publicu! aceste sunt pecate de acele, cari striga la ceriu, câci jefuescu si fura denariulu natiunii! ca si candu dieu, neromanii nu ne-ar fi insielatu destulu cu fòndurile si stipendiile nóstre!

Daca aceste se voru continuà si mai departe, atunce nu ne remane alt'a, decâtu numai sè abdicemu de prosperitatea poporulu, si de cultivirea lui.

Câci de siguru publiculu, daca va esperià precum a si esperiatu, câ mai multe provocári la „sentiulu natiunalu“ au adusu folosu numai colectantiloru, — nu va ontribui mai multu nici la unu scopu filantropicu, séu natiunalu, ba chiaru se va retienè de a se prenumerà si la jurnale séu cârti folositóre. Si apoi cine o patiesce? Noi toti cu totii, dela celu mai mare pana la celu mai

micu, căci toate nesuinițele, toate întreprinderile salutare se nimicescu, și se prefacă în fum.

Deci poftim să socotim publică dela totă aceia, cari curgu la ajutoriu publicu pentru orice scopu publicu; astă o pretinde onorea, dreptatea, și mai alesu publiculu contribuitoriu!

Se nasce însă întrebarea: cine sê judece asupra faptelor și socotelor?

Fără de îndoială organele publicității, jurnalele a datorința a controlă, a partini sêu a condamnă întreprinderile infintiende sêu infintiate prin ajutoriulu comunu, a pasi cu totă rigurositatea în contra abusărilor cu crêdetulu publicu; peste totu, dacă jurnalele, între tîermurii

bunei cuveninție, nu voru închide ochi înaintea faptelor, ce inveninēja sentiulu curatu alu romanilor, ci abusurile le voru sbiciui fără crutiare după cum merita: atuncea, sum convinsu, că atâtă institutele nôstre, câtu și Asociatiunile, Societătile și Reuniunile, precum și literatur'a nôstra, avendu o basa solida, se va apropiă cu pasi repedi cătra scopulu detiermuru.

Deci: consciința, socota și controla publică, și energia d'în toate părțile!

M. B.

*) Ca sê nu fiu întielesu reu d'în partea mai multor'a, me dechiaru, că ôrdurile aceste nici decătă nu tientescu la „Fondulu Sincianu,” ce s'a adunatu prin Redactiunea Gazetei Transilvane, căci de și nu pâna într'unu cruceriu, dar' totusi se scie unde? și pentru ce s'au datu banii contribuiți prin publiculu romanu! M. B.

Cununa de varietăți.

(?) Unu autografu alui Tasso, a poetulu celui renumitu italianu, care și-a eternisatu numele prin operatulu seu intitulatu „Jerusalimulu deliberatu” — s'a licitatu în lun'a trecuta în Parisu. Scrisorea acest'a d'în cuventu în cuventu suna asia: „Eu subscrisulu me dechiaru, că am primitu dela Avramu Levi doa dieci și cinci de lire, pentru cari i-am pemnoratu sâbi'a tatalui meu siese chemesi, patru marâmi și doa mesarie. Anulu 1570. 2-a Martiu. Torquato Tasso.” Manascripsulu acest'a fu cumperatu cu unu pretiu enormu, în Franci'a, în tîer'a artelor și a sciintielor.

(?) Morte întreita pentru o mana de frage. Într'unu satu cu numele Loisi în Franci'a o feta tînera voia sê se cuminece. Nu s'a potutu însă retienê ca sê nu duca cu sine ceva de mancatu. Luă deci vre-o câteva frage, d'în cari sub sant'a liturgia gustă căta unu firu. Preotulu o-a observatu și în urma nu o-a aflatu de demna a se impartasi în santele taine, deci o-a îndrumatu sê mîrga acasa, și sê mai ascepte pâna candu va fi mai cîpta la minte. Ajungandu acasa, mama-sa betrana o-a dogenitu, de aceea serac'a feta întru atâta s'a superatu, câtu, pe lenga toate că mama-sa o-a mangaetu și o-a partînitu, — a do'a di pela reversarea dioriloru s'a scolatu d'în patu, și a fugitu la unu neamu a loru, care locuia cam 10. mile de departe de ei. Candu se tredi mam'a si vediu că patulu fetitiei e golu, îndata 'i venisa ideea că a fugitu d'în naintea dogeniriloru babei; mam'a cugetandu mai afundu despre sôrtea fetei, i s'a tulburatu mintea, a nebunitu, și a fugitu de a dreptulu în fluviulu de lenga satu, unde 'si află ascernutu patulu mortii. Barbatulu ei, altu-cum sclintîtu la minte, și-a întipuitu, că sor'a lui, carea asemenea locuia într'o casa cu ei, a fostu caus'a de s'a innecatu femeea în apa, deci vine în furia, 'si apuca pusic'a, și o îndrepta cătra sora-sa, însă în loculu ei impusica pre servitoriulu, care eră de fatia. Acă ce sê face? Incarca pusic'a mai odata, și se impusica pre sine însusi. — Fetiti'a, audiendu despre intemplantarea acest'a trăgica, a cadiutu în morbu greu, și zace fără vre-o speranția de a se vindecă. Bab'a fanatică însă e sanetosa, și cu minte curata tocmai ca candu eră de 25. ani, și acuma siede asupra ruinelor unei familie nefericite tocmai ca Mariu pe ruinele Cartaginei. — Toate aceste pentru o mana de frage!

(?) O alta nenorocire s'a intemplantu în septe-

man'a trecuta între muntii de Buda. O nevêta tînera în societatea barbatulu și a mai multorु amici facusa o excursiune la „Cotulu Luncei” (Auwinkel) după ujină barbatulu și-a luat pusic'a pe spate cu scopu de a veni porumbi selbăteci, er' navest'a cu amicele ei mersera în desîmea Luncei, și se asiediară sub unu copaciu tufosu, candu éca! peste câte-va minute zurr, nevest'a tînera zaceă môrta în sangele ei. Barbatulu nefericitu adeca trasa pusic'a sê dobora căti-va porumbi, cari se asiediară tocmai aprôpe de societatea femeiloru, și în locu de acesti-a, pusicâ pre femeea sa. Densulu neavendu nici o mangaere, nici o placere mai multu în lume, voiă a se impusică, însă fu impedeatu prin cei presinti!

(?) Juliano Donato baletistulu renumitu dela teatrulu imperatescu d'în Madridu de vre-o 10. dile încôce jóca în teatrulu nemtiescu de aicea între aplausele cele mai sgomotose a publiculu. Densulu se fece vestîtu în totă Europ'a, însă nu pentru că dora pre elu nu l'ar potê întrece în jocu nimenea, ci mai multu pentru că jóca numai cu unu picioru, er' cel'a-laltu 'i lipsece de totu. — Candu 'lu vedi venindu pe bina cu cârge, te cuprinde unu feliu de senti, ce este mai multu decătă compatîmirea, er' candu incepe music'a a esegută piesele cele spaniole, densulu arunca departe dela sine cârgele, și incepe a jóca cu unu focu adeverat romanu, cu o maestria rara, — publiculu privitoriu uita toate scaderile corporale ale lui, și vrendu nevrendu erupe în aplause viforose. În adeveru, densulu e o raritate, ce nu s'a mai vediatu, nu s'a mai auditu pâna acum'a și numai secolu producu asemenea minuni. — Noi 'lu vediurâmu în joculu numitu „Bolero,” și „Joculu în mantéoa,” în amendoua aflaramu o asemenare fôrte mare cu „Calusieriulu” nostru; multe figuri, er' mai alesu miscările gratiöse, și adese-ori cele eroice aréta vederatu afinitatea cea mare, ce este între noi și spanioli. Tîpulu originalu a popórelorु, ce se observéza în fisonomi'a, datînele, și moravurile lorु, nu-lu pôte scerge nici cultur'a, nici despartirea secolara a lorु. Noi fûramu uimiti, candu 'lu vediurâmu pre Donato, pre spaniolulu d'în tîer'a cea romantica dela muntii Pirenilorु, er' mai alesu în joculu alu doilea, candu densulu menté-o'a cea rosie și-o inverti pe lenga trupu de josu pâna susu asia, câtu cugetai că vedi nisce trepte rosie miscătoare pe lenga atare statua. — Donato a fostu și în Vien'a, și

odata cetîmu, cã densulu a peritu, si numai peste câte-va dile se scih adevèrulu, cumca eroulu dilei s'a casetoritu lenga Vien'a intr' unu orasielu, luandu-si de sotia o domnisióra bela fromósa, pre carea asemenea o vediuramu aicea in Pest'a.

(?) Dóm n'a Tardîni, directorés'a societãtii teatraleè romane, precum ni spune Conc. : in Cernauti sacrã venitulu curatu a unei seri pentru Reuniunea de leptura a Romaniloru de acolo; fondulu Reuniunei astufeliu s'a sporitu cu 470 fl. v. a. Fromósa fapta!

(?) Guvernulu Romaniei, precum cetîmu in jurnalulu oficiosu de aicea, a si impartitu in Banatu cei 6000. de galbeni, ce i-a votatu Camer'a in Bucuresci pentru ajutorarea celoru lipsiti prin sècet'a anului trecut.

(?) Blondînu funeumblatoriu (fie-ni ertatu si nóa a face unu cuventu nou!) in dilele aceste se va produce cu maestri'a sa inspaimentatóre si in Pest'a. Densulu in 28. Juniu a fostu aicea ca sè uite in giuru, sè-si caute locu acomodatu producerii sale. Si-a si aflatu dóa, unulu : d'in Pest'a peste Dunare pe muntele numitu Blocksberg; altulu : in paduriti'a orasiului peste insul'a paunului, feresce pe o fune intinsa; intr' altele densulu e fòrte modestu in pretensiunile sale, cãci pentru o producere nu poftesce numai — 2000 fl. v. a. De loculu primu, ca mai ingrozitoriu, i mai place, in sa alu doilea aduce mai multu venit, pentru cã acest'a mai bine se póte ingradi d'innantea privitoriloru diletanti; in sa pâna astadi nu si-a alesu! Cu tóta intemplantarea vomu fi märtori de scene inforatóre!

(?) Esundarea àpeloru in Transilvani'a, Romani'a, si Serbi'a a facutu, precum cetîmu in tóte jurnale, o dauna enórma.

(?) Pentru etern'a odihna alui Simeonu Barnuti mai in tóte lòcurile mai insemnate a Ungariei, si a Transilvaniei se tienura parastase Mai fromósa este pietatea decãtu monumentulu frangibilu!

(?) Stéo'a Bucovinei, unu diariu nou, precum

dice Conc. va aparè cu 1. Augustu in Cernauti sub Redactiunea Dlu Andreiviciu. Salutãmu d'in inima intreprinderea acest'a, cu atãtu mai vertosu, cãci candu audimu sèu vedemu cã apare atare diariu nou sèu carte romana folositoare, totu-dèun'a suntemu cuprinsi de ide'a, cã astadata era facuramu unu pasiu innainte pe calea progresului! In adevèru, Bucovin'a rusita are mare, fòrte mare lipsa de unu diariu romanescu pentru stèrnirea sentiului nationalu, si eliberarea filoru Bucovinei d'in bratièle rusesci; cãci dieu astadi numai limb'a in sa numele nu e mai multu romanu in tóta tier'a; te spãrii, candu iei la mana siematismulu Clerului romanu, in care nu vedi numai ici si colea cãtu unu nume romanescu, ci mai multu totu terminatiune slavèna. Nepasarea, nesciinti'a si umilinti'a a fostu caus'a acestoru schimosiri; de aceea dorimu ca „Stéo'a Bucovinei“ sè redee splendórea numelui romanu! Nu scimu in sa d'in ce felu de pãnura i voru fi facute vestmintele, firm'a ni garantèza soliditate, si ni-ar parè fòrte reu, daca pe lenga auspiciile cele fromóse ce le avemu in asta privinti'a, — ar resari de sub vesmintele ei nisce „potcòve cirlice!“

(?) Optu negri si negre (sclavi) fura impusicati pe piati'a de Port-au-Prince, d'in caus'a, cã au furatu copii, apoi i-au ucisu, i-au friptu si in urma i-au mancatu, in sa nu d'in fòme ci numai d'in fanatismu religiosu.

(?) Asociatiunea romana d'in Aradu ni tramisa a dóu'a rata d'in stipendfìle ce le càpeta juristii romani d'in Pesta, noi si impartiramu banii intre tènèrii urmatori asia precum am fostu recercati in asta privintia, si adeca: Joane Rusu 25 fl. — Michailu Sierbanu 25 fl. — Procopiu Laza 25 fl. — Georgiu Popa 25 fl. — Vasiliu Paguba 25 fl. — Julianu Grozescu 25 fl. — Joanne Nichit'a 15 fl. — Pavelu Draga 15 fl. — Grigoriu Birisiu 8 fl. 15 kr. — Summ'a totala 188 fl. 15 kr. v. a.

T E A T R U.

In locu de a referi despre teatrele d'in Pesta, cu iertarea on. cetitori astadata facemu unele observãri generale despre institutiunea teatrala.

Candu anuntiarãmu in numerii trecuti a jurnalulu nostru, cã vom aduce referate regulate, despre teatrele magiare d'in Bud'a-Pesta: am tienti'tu si tienti'mu la aceea, ca dupa poterile nòstre debile sè stèrnim sentimentulu celu maretu in peptulu fie-cãru romanu despre necesitate a unui teãtru romanescu in monarci'a Austriaca, cu atãtu mai vertosu, cãci influinti'a cea puternica, ce o esercèza unu teãtru asupr'a publiculu in privinti'a culturai nationalè, nu o trage la-ndoèla nimenea!

Ca in sa necesitate acest'a imperativa sè o potemu face mai poporala, si mai latita: ne-am tienutu de datori'a a ne intrepune pe la tóte institutiunile teatralè de aicea de a capetã intrare libera in scol'a practicitãtii, si a moralitãtii, ca asia cele ce le-am invetiatu acolo noi insine, — sè le comunicãmu, precum cele-l-alte jurnale beletristice, cu publiculu cetitoriu.

Abiã credemu, ca d'entre publiculu cetitoriu numai unulu sè nege folòsele, ce se potu trage d'in referatele teatralè, si sè condemne pasiurile nòstre facute in ast'a

privintia*); nu! pentruca altncum, daca acele n'ar avè nici unu folosu, atunce dieu literatii natiuniloru culte, precum germanii, francezii, anglezii le-ar pune de o parte, si n'ar' comunicã nimic'a sèu fòrte putienu despre teatre.

Dar' dómne sante! óre pre care fiu alu natiunii nulu interesèza propasirea unui sèu altui poporu in artile fromóse, in poesfa, oratoria, mùsica, gustulu, sèu moralulu, cari tóte, tóte se concentrèza intr' unu locu: in teãtru? Noi credemu: cã daca vomu raportã despre tóte aceste, cetitorii nostri totu-dèun'a 'si voru trage óresicare invetiatura d'in ele, si vediendu practicitatea teãtrului, care pe lenga altele, ne si delectèza, ne formèza inim'a, ne face

*) Noi inca nici nu incepuramu referatele nòstre despre teatre, nici n'a vediutu inca nimenea d'reptiunea, ce va sè o urmãmu in ast'a privintia: totusi s'a aflatu unu romanu cu cùgete reutacióse, unu romanu, care ca jurnalistu si omu de publicitate, Redactoriu Umoristulu, ar trebui sè aiba o cunoscintia mai larga despre folòsele teãtrulu li a referatelu teatralè, decãtu unu dascalu de pesate, — ataca in jurnalulu sèu cu unu sarcasmu grosu intentiunea nòstra privitoare la referatele teatralè, si dice cã referatele nòstre nu-lu voru interesã pre publiculu romanu mai multu, decãtu l'ar interesã referatele, ce le-ar face densulu de spre atare teãtru chinesisu; ca si candu vedi bine, artea, sciinti'a si cultur'a ar fi legata de atare

sê despretiuimu reutatea, sê laudâmu virtutea, sê iubimu dreptatea, si sê onorâmu caracterulu stabilu a fie-cârui cetatienu in viati'a sociala, — ne va indemnâ si pre noi sê lucrâmu d'in tôte poterile intr' acolo, ca sê avemu de si nu asemenea teatre, precum au strainii, dar' celu putienu societâti de acele, cari umblându prin mai multe locuri desu locuite de romani, sê respandésca intre ei lumin'a adevêrului si a culturei poporale!

Ca in sa acést'a sê o potemu face, nu va fi de prisos prin referate regulate a preparâ pre poporulu romanu spre partînirea caldurosâ a sciintieloru, si a arteloru fromose, ca asia, dându-i-se atare ocaziune de a vedè séu audi de teatralisti romani, sê nu privésca beseric'a muse-loru de loculu comediantiloru!

Folosulu grandiosu, ce-lu pôte avè unu poporu d'in teatre, le-au recunoscutu si le recunoscu tôte natiunile si popórele lumii, de aceea, cele ce s'au treditu mai nainte, au si intrecutu in cultura pre cele l-alte natiuni cu secolii intregi. Grecii, Romanii anticîtâti, Anglezii, Francezii, Germanii etc. sunt esemple maretie! Si daca aruncâmu numai o privire peste Ungari'a si Ardealulu, aflâmu, câ tôte natiunile mai insemnate au teatre mai mari séu mai mice, numai noi, romanii n'avemu. Germanii, Magiarii, Slovaci, ba in ca si Serbii, o mana de ômeni ne-au intrecutu de multu cu teatrulu!

Nu desperezu, câ nu vomu avè si noi, in sa candu? pôte peste unu secolu, candu ni se va mai cultivi poporulu, si ni se voru mai sporî averile materiale! In sa noi pana atuncea sê nu ne ocupâmu de feliu cu teatrele? Ast'a ar fi o parere fôrte stengace!

De aceea nu ne remane alt'a, decâtu a face atât'a, câtu se pôte intre cercustârile nôstre de astadi; adecâ: a referâ despre teatrele straine, a indemnâ pre publicu de a partîni cu caldura tôte intreprinderile teatrale, a-i incuragiâ pre intreprindiatori cu pung'a si cu bun'a vointia d'in tôte pârtile; si d'in acestu punctu de vedere noi recomandâmu cu tóta caldurâ partînirea zelósei dómne Tardîni, carea, precum scimu, cu societatea sa modesta se afla in giurulu braviloru natiionalisti d'in Brasiovu.

Dee Ddiu, ca d'in societatea acést'a mica sê se in naltie apostoli credîntiosi a-i poporului romanu, cari sê implante totu ce e fromosu si bunu in inim'a cea frâgeda a lui!

Premiu literariu. *)

De ôrece Comisiunea criticatóre a novelorulu tramise la concursulu publicatu in numerulu 1. a Aurorei

natiunalitate, séu ca si candu in teatrele magiare n'ai aflâ nici o delectare, placere, séu invetiatura! Dar' ôre germanii si magiarii de ce referéza despre teatrele franceze séu anglese? Séu pôte câ noi numai d'in referate despre teatru romanu potemu invetiâ ceva? In adevêru densulu prin acést'a a datu tutoru romaniloru d'in monarcia unu testimoniu de paupertate innaintea strainiloru; câci ce va cugetâ unu strainu despre cultur'a poporului romanu, candu unu Redactoriu, unu ce, care e chiamatu a lati cultura si sciintia intre poporu, are astufeliu de idei despre teatru, si mai alesu despre referatele teatrale, ce sunt numai unu echo d'in scól'a vietiei? O! o beata simplicitas!

Red.

*) Redactiunile celor-l-alte jurnale romane sunt rogata a primi in colónele sale acést'a publicare de concursu.

d'in anulu 1864. n'a aflu nici un'a démna de a fi premiata, si asia premiulu de 4. auri nu s'a potutu predâ nimerui-a: subscris'a Redactiunea deschide concursu nou pentru o novela originala, carea va fi mai buna d'in novelele concurgatóre, si adevca câtra premiulu de 4. auri mai adauge 2. si asia se va premiâ cu 6. auri.

DD. Vincentiu Babesiu si Sandru Romanu primira de nou sarcin'a citísârilororu.

Tempulu concursulu se incheie cu 30. Septemvre 1864. c. v. pâna candu operatele scrise cu mana straina, provediute cu motto, precum si cu o epistola sigilata si alaturata operatului, carea va cuprinde in sine numele autoriului, — sunt a se adres'a la

Redactiunea Aurorei Romane in Pest'a, Stra'ta postei vechie Nr. 1.

Rogâmu pre dd. cetitori a se grabi cu tramiterea prenumeratiunii, ca sê fimu in curatu cu espedîtiunea regulata a fôiei nôstre. — La portretulu lui Jonu Dragosiu primimu prenumeratiune necontentitu cu 1 fl. v. a. Colectantii voru primi totu dela 10. esemplare unulu in daru. Red.

Telegrafulu redactiunii.

D lui M—a in Pest'a. La epistol'a DTale, scrisa in tr'unu tonu cam arogatoriu, Ti respundemu, câ Redactiunea, ca atare, sêngura e competînta a judecâ: este ôre demnu de publicatu atare operatu, ori ba? câci numai dens'a e respundiatóre fatia cu publiculu si cu censur'a, de aceea ea nici nu pôte publicâ ori-ce verdi uscate; séu pôte DTA cugeti câ operatele concursuale t ôte merita publicarea? Redactiunea, carea cunósce prea bine valórea operatelor concursuale, chiaru d'in motivulu acest'a a disu in numerulu trecut, câ „operatele concursuale (prin invoirea autoriului) le va publicâ, — daca acele voru merita publicarea.“ Deci nu cugetâ câ „unele frase (!) ca aceste, care (mai fine: cari!) nu numai dôr ca nici unu (!?!) nu le merita, dar care totdeodata cu ocaziunea acést'a ar fi potutu remane la o parte“ — precum ni scrii DTA. Altu cum novela DTale „Amorulu te duce pân' la desperare,“ nu Redactiunea, ca atare, ci comisiunea criticatóre o-a delaturatu, si atâtu in privint'a objeptului câtu si a prelucrârii, dar' mai alesu in privint'a l i m b e i nu o-a potutu nici amintî, cu atâtu mai putienu a o laudâ séu premiâ. In urma, cu privire la espresiunea, câ „ai avè in ca si altele de a ni spune, fâra affi mai cu cale acuma a tacè, — in sa tempulu le va descoperi tôte,“ — nu Te pricépemu; dar' daca esci in posesiunea atârui secretu, sguduitoriu de esîstint'ia nôstra, in sentiulu nevino-vatiei nôstre tôte le primimu cu frunte deschisa; séu daca cugeti câ cu amenintiâri de aceste ne vei infricosiâ: atuncea intru adevêru nu mai te compatîmimu! Dela unu fitoriu „frate in Cristosu“ acceptâmu mai multa senceritate!

D lui C—a in Paris. „Regulu, innaintea senatului romanu,“ daca ar fi prelucratu mai pe largu, si descriere cu ceva mai interesanta, ar potè vedè lumina. Mai bucurosi am primi nisce epistole despre viati'a sociala, fromsetile séu raritatile Parisului! „Michailu“ nu se mai câpeta; unu esemplariu d'ia anulu trecut a jurnalului pléca.

D lui D—i u in Blasiu. Noi stimâmu nesuint'ia in ori-ceramu a sciintieloru séu a literaturêi, in sa 'Ti recomandâmu innainte de tôte studiêrea poetiloru nostri ca asia sê poti iesi la publicu — mai perfectu. Numai curagiu si diligintia!

D lui P. Dr—a in Bontiesdi. Am primitu cu multiamita; se va publicâ câtu mai curendu! Nu cumva ne-ai potè onorâ cu atare novela fromósa dela Jókay? Fôia se va espedâ.

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatoriu: IOANICHIU MICULESCU.

Mai avemu putine esemplare d'in anulu trecut.

Cu típariulu lui: EMERICU BARTALITS.